СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 279. Джерзі Сиmі, Н. Дж., четвер, 1-го грудня 1938. No. 279. Jersey City, N. J., Thursday, December 1, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СКРІПЛЕННЯ ЗВЯЗКІВ ПОМІЖ АМЕРИКАНСЬКИМИ КРАЯМИ

ВАШИНҐТОН. — Міждепартаментовий комітет подав на руки президента Рузвелта плян, на основі якого можна би було скріпити і затіснити звязки зо всіми американськими краями Північної і Полудневої Америки. Той плян містить у собі 74 способи, серед яких є проєкти вести відповідну пропаґанду між усіми краями та зближувати їх зо собою духово; а далі скріпляти економічні звязки, політичні, ідеольоґічні і мілітарні. В той спосіб Вашинґтон задумує створити один сильний ідеольоґічний, економічний і мілітарний бльок проти можливих наступів інших, позаамериканських країв.

ТЕРТЯ В НУТРІ РЕПУБЛИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН. — У часі засідання рапубликанського національного комітету, яке скликано в ціли уложення плянів для президентських виборів у 1940 р., вибухли поважні тертя між молодечо-поступовим крилом цеї партії і консервативно-старим, званим „олд ґард". Поступове крило висказувало свою думку, що останні успіхи в конґресових і стейтових виборах Републиканської Партії не треба приписувати консерватизмові цеї партії, тільки склонності змінювати свої політичні кличі і плятформу в ліберальному дусі та приноровлювати її до духа часу. Коли Републиканська Партія цього не зробить, то вона в надходячих президентських виборах не виграє, говорили поступовці.

ПРОЄКТ ДЛЯ ПОДВОЄННЯ ПЕНСІЇ СТАРИМ.

БОСТОН. — Сенатор з Масачусетсу, Генрі Кабот Лодж, заповів у місцевих ґазетах, що він виконає обіцянку, дану виборцям місцевою Републиканською Партією і внесе на найближчій сесії конґресу проєкт, на основі якого збільшено би пенсію старим з $30 місячно до $60. На основі цього проєкту, колиб він перейшов, уряд мусів би постаратись для кожної потребуючої особи поверх 65 літ $40 місячно, а стейт $20, разом $60 місячно.

ЗАСУДИЛИ ДВОХ НІМЕЦЬКИХ ШПИГУНІВ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний суд признав двох обвинувачених у шпигунстві на користь Німеччини винуватими, а двох увільнив. Винуватими узнано Йоганну Гофман, що була на німецькім кораблі фризієркою, й Отта Фоса, що був механіком в американській фабриці літаків. Їм грозить найвища кара до 20 літ тюрми.

РОЗБИВСЯ ПАСАЖИРСЬКИЙ ЛІТАК.

САН ФРАНСІСКО. — Серед бурі змушений був осісти на морі пасажирський літак, враз з пятьма пасажирами, пільотом і піклуванкою. Літак осів у-сього чверть милі від берега і пасажири й обслуга вискочили з нього, щоб видістатись на беріг. Але величезна хвиля наскочила їх з моря і чотирьох пасажирів та піклуванку потягнула в море, де вони згинули. Врятувався тільки пільот і один пасажир. Пільот говорив, що буря і мряки збили його зо шляху. А радієві депеші, що доходили до нього з усіх сторін, замісць виясити ситуацію, ще більше його спантеличили.

ФАРЛІ ПРОТИ ВМІШУВАННЯ В МІСЦЕВІ ПОЛІТИЧНІ СВАРИ.

ВАШИНҐТОН. — Джеймс Фарлі, голова демократичного національного комітету, сказав, що він є проти того, щоб найвищі провідники Демократичної Партії втручувалися в місцеві свари демократичних кол, бо таке втручування не лише не виясняє справи, але ще більше її замотує. Як досвід навчив його, навіть самі місцеві люди не бажають собі щоб хтось зверха брався їх розсуджувати. Бувають речі, які мусять бути вилущені і вирішені шляхом внутрішнього тертя, без зверхньої допомоги.

ПЕРША НАГОРОДА ЗА РАСОВОГО БИЧКА ПРИПАЛА МАЛІЙ ДІВЧИНІ.

ШІКАҐО. — На виставі худоби в Шікаґу, на яку першорядні компанії годівлі расової худоби поприсилали свої зразки, першу нагороду взяла 14-літня дівчина, Ірина Бравн, за свого 21-місячного расового бичка, якого вона сама від маленькости вигодувала. Цей бичок маленьким коштував її $60. Тепер вона вже за самі нагороди за нього дістала $900. Крім того сам бичок вартує високі гроші. Мала Ірина думає тепер його продати, щоб за ті гроші покінчити каледж.

БОЙКОТУЮТЬ НІМЕЦЬКУ АРТИСТКУ.

ГОЛІВУД. — Протинацістична ліґа в Голівуді опублікувала в місцевих ґазетах велике оголошення, щоби бойкотувати німецьку артистку Лену Ріфенсталь, яка недавно приїхала з Німеччини і загально її вважають приятелькою Гітлера. Прочитавши те оголошення, Лена Ріфенсталь висказала своє здивування, що в свобідній Америці люди можуть на когось так персонально накидатись. Вона ще раз заявила, що не має ніяких урядових місій в Америці, а є приватна артистка.

У МАЛЕНЬКІМ БІЛІМ ДОМІ.

Президент Рузвелт (направо) відбуває конференцію з журналістами в „Маленькім Білім Домі" на Сосновій горі, Ворм Спрінґз, Джорджія. Президент розмовляє з ґазетниками, а пані Рузвелтова пильно прислухується до тої розмови. Президент пробував у своїм полудневім домі в День Подяки і там відбував з дипльоматами й визначними бизнесменами ріжні конференції.

„НІМЕЦЬКІ ШПИГУНИ ЦЕ ВИДУМКА" — КАЖЕ АДВОКАТ.

Адвокат суджених у Ню Йорку німецьких шпигунів, Джордж Дикс виголосив перед федеральним судом оборонну промову і в ній сказав, що ціла історія з німецькими шпигунами, серед яких є замішаний Румріх і Йоанна Гофман, це видумка бувшого федерального аґента Туру, що мав на ціли сензацію. Німецький уряд не є аж такий нерозумний, щоб наймати на шпигунську службу таких недотепних типів, якими є обвинувачені.

НОВА СТРАШНА ОТРУТА.

На заході Польщі поширюється дуже новий наліг — етерове пиянство, що його дуже піддержують пачкарі, які переносять цю отруту з закордону. Етер це дуже шкідливий напиток, бо він ще скоріше ніж алькоголь руйнує цілі покоління. Етерове пиянство шкодить передусім на нерви, спричинюючи всякі нервові недуги та божевілля. Мусимо з жалем ствердити що цей жахливий наліг уже відомий і на наших землях, передовсім на Лемківщині та Бойківщині.

ЖІНКА - ДІТОКРАД.

У Румунії велике враження викликала вістка про арештування в Ясах Катінки Барбаляхової, якій доказано, що в останніх часах схопила 25 дітей у віці 7 до 9 років і продала їх циґанам. Догадуються, що ця справа тісно вяжеться з останніми масовими випадками пропадання дітей у Румунії.

СМЕРТЬ ЧОТИРЬОХ РОБІТНИКІВ ПІД ЗВАЛИЩАМИ ГОРИ.

В селі Ворощові, пов. Городок, обсунулася земля з шутром і засипала Павла та Михайла Стойка з Вороцова і двох робітників з Молошкович, пов. Яворів. Усі чотири робітники згинули. До траґічної смерти дійшло тому, що Павло Стойко всупереч забороні громадського уряду поїхав з робітниками копати шутер.

З 60-ЛІТНЬОГО ДЕРЕВА 20,000 ПАР ПАНЧІХ.

Одна з анґлійських фабрик штучного шовку обчислила, що для виробу 20,000 пар жіночих панчіх треба зужити пень 60-літнього дерева після відповідної перерібки за допомогою новітніх машин.

ЕЛЄКТРИЧНА МУХОЛАПКА.

У великих фабриках деяких споживчих продуктів мухи є страшно докучливі і не дають змоги на гіґієнічний виріб цих продуктів. В таких заведеннях нагромадиться нераз стільки мух і мушок, що годі з ними дати собі раду. Один німецький інжинір придумав спосіб на них, а саме зробив сильний вітрачок, що ссе повітря. Перед вітрачком уставив електричну сітку, а перед сіткою поставив начиння з солодощами. Зваблені мухи летять до солодощів, а струя повітря тягне їх аж до сітки, де вбиває їх електрика.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У КОЛОМИЇ.

Перед трибуналом окружного суду в Коломиї скінчився процес проти Дмитра Ординчука, званого „новим Довбушом", та членів його ватаги. Трибунал засудив Д. Ординчука на кару смерти за вбивство гуцула Шуфлєтюка з Жаба та ще двох осіб і за безліч нападів. Спільників Ординчука трибунал засудив: Миколу Сорука на 5 років вязниці, М. Матвійчука на 16 місяців, Василя Ігнатюка на 2 роки, Івана Кермарчука на 4 роки, Федора Липинського на 14 місяців, Івана Косопрука на 3 і пів року вязниці.

6-ЛІТНЯ ДИТИНА СВІДКОМ ЗЛОЧИНУ БАТЬКА.

Перед трибуналом окружного суду в Ряшеві станув 50-літній Ян Колч за вбивство своєї 49-літньої жінки. Колч постійно сварився зо своєю жінкою, вбив її дручком і після того повісив. Тиждень пізніше діти знайшли її тіло на стриху. Підсудний Колч не признається до вини, а його 6-літній син, що приглядався до цілої сцени крізь дірку у дверях, відмовив зізнань. Суд засудив Колча на 10 років вязниці.

БОЛЬШЕВИКИ ПРОТИ САМОВИЗНАЧЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Советська преса подає назагал дуже мало вісток про українське Закарпаття. Але, як це видно наприклад з „Ізвестій" з 15. і 16. жовтня ц. р., СССР ставиться наскрізь ворожо до його національних змагань, що зрештою зрозуміло з огляду на советську Україну. Новий уряд Закарпаття називають „Ізвєстія" „реакційними сепаратистами". Повідомляючи про українські демонстрації у Львові, вони пишуть, що між польськими й українськими фашистами, яких тактика така сама як і Берліну, існують поважні непорозуміння. — (Офінор).

КОЛИ ПРИРОДА ЗАБУДЕТЬСЯ...

В місцевині Гайде біля Гамбурґа від чотирьох років можна оглядати незвичайне явище природи. В одному саді ростуть дві яблуні, що з невідомих покищо причин цвітуть рік-річно на переміну з одного боку. Одного року на деревах з одного боку виростає тільки листя, а з другого тільки цвіт, зате другого року діється навпаки.

НОВА РЕФОРМА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ.

Інститут мовознавства Академії советської України опрацював проєкт реформи українського правопису, ліквідуючи „націоналістичні" прогріхи, що були в попередніх правописах. Державна правописна комісія зголосила до нового проєкту багато поправок. Проєкт зреформованого правопису вийде вже в найближчому часі друком.

ВАНТАЖНЕ АВТО НАЇХАЛО НА ВІДДІЛ ВОЯКІВ.

На шосі під Москвою трапилася катастрофа, в якій згинуло кільканацять осіб. Шофер вантажного самоходу Демідов, минаючи відділ вояків, нагло завернув самохід на відділ і вбив 11 вояків, а багато з них зранив. Демідова негайно арештували і на днях поставлять його перед военний суд за свідоме спричинення катастрофи.

ЛІНЧУЮТЬ ПОЛЬСЬКО-МАДЯРСЬКИХ ВАТАЖКІВ

ХУСТ. — Саме населення Карпатської України взялося за ліквідацію терористичних ватаг, що їх висилають Польща і Мадярщина в Карпатську Україну, щоб там робити ріжні саботажі й тим викликувати враження, що це населення бунтується проти уряду. Тепер цивільне населення допомагає ловити ватажків тих банд і або само їх лінчує, або віддає владі. Населення виставило також по цілім краю великий ланцюх стійок для ліквідації чужинецьких ватаг. У прикордонній смузі обовязує военний стан. Тому тих, що їх зловлять при терористичній акції, карають смертю. Влада Карпатської України назначила такі грошеві нагороди: хто приведе члена ватаги на поліцію, дістане 500 корон; хто його зловить у лісі, — 100 корон, а хто зловить ватаґу, — 3,000 корон.

ЛЯКАЮТЬ ПОХОДОМ ГІТЛЄРА.

ЛОНДОН. — „Лондон Нюз Кронікл" подає, що Німеччина змобілізувала 110,000 жовнірів, яких держить у поготівлі на чесько-німецькій ґраниці, щоб їх кинути в Карпатську Україну, ніби для охорони краю перед Польщею і Мадярщиною. Та, на ділі, це має бути початком походу на Україну під Советами.

БЕРЛІН. — Урядово подають, що в поголосці „Лондон Нюз Кронікл" нема й тіни правди.

ВІДЕНЬ. — Кореспондент „Ди Ню Йорк Таймс" подає, що є поширені вісті, що змобілізовано два корпуси, віденський і зальцбурський, до походу в Україну. Та, пише кореспондент, нема ніяких даних, щоб можна було ствердити правдивість цієї вістки.

ЧЕХИ ПОПИРАЮТЬ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ.

ПРАГА. — Чеський господарський тижневик „Обход" помістив у ч. 32 з 10. листопаду б. р. статтю під заголовком „Берлін-Прага-Одеса". Стаття виказує, що Німеччина є дійсно зацікавлена Україною, але з господарського боку. І тому вона готова підтримати незалежну Україну, і в тім ніхто їй не може станути на перешкоді. І чехи, пише автор статті, також зацікавлені цією проблємою, бо й вони надіються мати господарські користі. І тому є також за незалежність України. Чихословацький часопис „А-Зет", згадуючи за ту статтю „Обходу", додає від себе, що чехи, піддержуючи українські державницькі змагання, скористають більше від Німеччини, бо вони є культурно й племінно споріднені з українцями.

ПРАВИЛЬНА ШКІЛЬНА НАУКА.

ХУСТ. — Дня 16. листопаду б. р. почалася правильна шкільна наука в бувшій берегівській реальній ґімназії, яку перенесено до Білок. По інших містах і селах наука відбувається цілком правильно.

ВТІКАЮТЬ НА ЗЕМЛЮ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

БУДАПЕШТ. — Мадярський щоденник „8. Орей Уйшаґ" подає, що до Карпатської України втекли 40 до 50 тисяч мешканців з тої території, що її признано віденським присудом Мадярщині. Та на тій території осталося тільки 36,000 українців. Тому, якщо вістка правдива, мусіли втікати також німці, жиди чи інше немадярське населення.

„ПРОСВІТА" ЗАБОРОНЕНА.

ХУСТ. — Діяльність товариства „Просвіти" в Ужгороді заборонена розпорядком мадярської влади. В Народньому Домі ужгородської „Просвіти" приміщено „товариство мадярсько-карпаторуської взаємности".

НЕ ПІДЕ ПРОТИ СОВЄТІВ.

ВАРШАВА. — „Курєр Варшавскі" пише, що тепер уже стало ясним, що Німеччина хоче йти проти Совєтів, щоб допомогти відірванню України. На таке діло, пише цей часопис, щоб воювати з Совєтами і визволяти Україну, Польща не піде.

ВТЯГАЄ ДО СПІЛКИ ЛИТВУ.

ВАРШАВА. — При відкритті сесії польського сойму підкреслено те, що тепер Польща вже є в приязні не тільки з Совєтами, але й з Литвою. Зазначено, що литовський уряд розвязав „протипольський Союз Визволення Вильна", тому тепер можна вважати Литву „партнеркою Польщі".

ЛІВІ ВЕДУТЬ ФРАНЦІЮ ДО РУЇНИ.

ПАРИЖ. — Іде рішальна боротьба між французьким урядом і його представником, премієром Далядіє, та соціялістами і комуністами, що підпирають ґенеральний страйк. Далядіє зазначує, що розпорядки про довші години праці й нові податки були видані, щоб рятувати край від неминучої катастрофи. Населення є за ті реформи. Та проти них є ті, що кермуються вказівками Москви і тепер хочуть валити повагу французького парляменту, щоб тільки стало на тім, що розпоряджує Москва. На чолі соціялістично-комуністичного протиурядового бльоку стоїть відомий соціяліст Леон Блюм.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНА Й НІМЕЧЧИНА

Можна ствердити, що щоб тепер не діялось у світовій політиці, то все, як не звязане з Німеччиною, то обертається біля неї. Вистарчить вглянути в те, що пише світова преса про міжнародні справи, щоби переконатися, що Німеччина стала потугою, з якою числяться та якої бояться. Нас та справа обходить головно з того боку, що коли пишуть про дальші задуми Німеччини, про її змагання до поширення своїх впливів, то в цю справу включають — Україну.

Знаємо, що навіть у тому часі, коли в Німеччині ледви чи хто знав, що існувала колись якась Україна, називано відроджуючийся український рух „німецькою інтригою". Зокрема так представляли у світі національний український рух наші історичні вороги: поляки і москалі. Ось та глупота вдержалась у всій своїй примітивній формі навіть і до сьогоднішніх часів. Бо ще навіть тепер є така московська чи польська преса, чи навіть є такі книжки, і то історичні, що обстоюють таке, що назви „український" і „Україна" видумані німцями. Та мабуть уже й найдурніші україножери зачинають добачувати, що давня протиукраїнська пропаганда не дописує, бо в цілому світі зачинають признавати українському народові право не тільки на його українське імя, але й на національну свободу. Ось і в тому треба шукати причини, чому тепер так завзято ріжні темні сили зачали тісно звязувати змагання українського народу до незалежности і державности з Німеччиною. Оті темні сили вже не заперечують того, що український нарід існує. Вони вже не так дуже воюють з українським народом тим, що нема ніякої української мови. Навпаки, вони навіть зачинають самі видвигати, що український нарід великий, що його є аж „понад 40 міліонів", та що Україна це найбогатша земля в Европі. Та роблять це вони на те, щоб застрашити світ великою і багатою Україною, яку отсе Німеччина взялася „збивати докупи" і її визволяти зпід Совєтів, Польщі й Румунії, щоб їй самій над нею панувати. Ціль того ясна: виявити наглядно, що коли Німеччина є вже тепер потугою, то якою величезною силою вона готова стати, коли ще візьме під свої впливи й Україну. І, очевидно, застрашуючи світ отою евентуальністю, хочуть звернути його проти того, щоби повстала в Европі вільна і незалежна українська держава, а тимсамим залишити десятки міліонів українців у дальшій совєтській, польській чи румунській неволі. Таке виходить ясно хочби з того, що ми вичитуємо в американській пресі, коли вона пише про Німеччину і її пляни. А що тут в Америці є величезна агітація проти Німеччини, то заходить небезпека, що на тім може терпіти тут і справа визволення України. І саме на те звертаємо увагу.

ПЕРЕМОГА ЕТНІЧНОГО ПРИНЦИПУ У ВІДЕНСЬКОМУ РОЗЄМНОМУ СУДІ

Римський „Кореєре Діпльоматіко е Консоляре", що від давніх років боронить українську справу та справу інших народів, що впали жертвою несправедливих мирових договорів, займається в останньому числі (з 31. жовтня) принципово-ідеольоґічним значінням віденського присуду в справі мадярських кордонів. Римський часопис твердить, що у Відні переміг цілковито етнічний принцип, і на ствердження цієї перемоги подає етнографічну мапку, передруковану з книжки „Карпатська Україна", що її видала Українська Пресова Служба саме під час обговорення справ чехословацьких кордонів. „На підставі статистичних даних, зібраних у цьому документі, віденські судії, як запевняють, видали свій присуд. На мапі тризубами визначено смугу, що її займає українське населення; поземими рисками — німецьку територію; кружечками — словацьку; доземими — мадярську, а квадратиками — польську".

Отже, порівнюючи цю мапку з визначеними у Відні кордонами, „Кореєре Діпльоматіко" робить висновок про перемогу етнічного принципу:

„Це — великий принцип", продовжує часопис, „що, виходячи зо стану туманности та менш чи більш ясної ідеольоґічної аспірації, входить із тріюмфом у фазу конкретної дійсности, заступаючи катеґоричним імперативом раси різні історичні, традиційні і геономічні домисли, дуже часто непевні і розпливчасті, і завжди не досить переконливі. Практичне пристосування цього принципу, що вже панує над іншими, приведе до панування нових форм співжиття і відносин між народами й державами, отже буде джерелом нового інтернаціонального права.

„Якщо традиційній Мадярщині може видаватися, що сяйво корони св. Степана трохи збліддо внаслідок пристосування цього принципу, то справжня Мадярщина, здорова і реалістична, тепер святкує, бо внаслідок твердого передуманого вирішення дуче їй віддано повну, цілковиту справедливість, бо їй віддано всі ті землі Чехословаччини, де мадяри знаходяться хочби й у незначній більшості.

„Розчарування карпатських українців зприводу втрати Ужгороду цілком зрозуміле; але в цьому місті не було української більшости. І зрештою Хуст, що в ньому в 1918 році проголошено зєднання з братерською Республікою Західньої України, зможе цілком добре виконати ролю столиці. Можна бути певними, що пройшовши перший момент, спокійніша оцінка обставин і намірів причиниться до того, що карпатські українці переведуть корисну співпрацю не тільки з Чехословаччиною, залишаючись у її державних рамках, але й з Мадярщиною та Румунією, сприяючи в цей спосіб новій, дійсній рівновазі в дунайському сточищі. В такий спосіб Карпатська Україна виявить свою політичну й громадянську дозрілість, задовольняючи надії всіх тих, що, як ми (цебто редакція „Кореєре Діпльоматіко" — Е. О.), почали її всіляко підтримувати, ще задовго до осягнення цієї вирішної фази її майбутности.

„Мирний перегляд мирових трактатів розпочато. І в цьому полягає головний успіх Німеччини й Італії, зєднаних у безжальній боротьбі проти сил неладу, брехні і помилок, за мир і перебудову Европи".

Це все дуже гарно! Ми моглиб, очевидно, зауважити, що, на жаль, етнічного принципу не застосовано в **повній мірі**, і що, наприклад, якщо в самому Ужгороді українці не складають більшости, то чи складають її там мадяри? Чи не коштом жидівських голосів склали там мадяри свою більшість? Чи не коштом жидів, що їх вони скоро гнатимуть? Але залишімо це питання. Для нас, українців, справа тепер полягає в якнайскоршому політичному й економічному зорганізуванні тієї української території, що залишилася в новій конфедерації на підставі віденського присуду. Залишаючи на боці ті помилки і недогляди, що їх жертвою впала у Відні Карпатська Україна, не розуміємо, чому варшавське і будапештенське радіо продовжують у нечуваний спосіб оббріхувати український уряд о. Волошина і поширювати на ввесь світ брехливі чутки про повстання в Карпатській Україні і про жадання карпатського населення зєднатися з Мадярщиною? Чому тоді зпід мадярського омофору виникають різні „русинські центральні" чи які там інші установи, що розсилають урядам великих держав в імені цілого закарпатського населення меморандуми з вимогою плебісциту або й простої анексії до Мадярщини, бо руське населення, мовляли, терпить нечуваний терор „українського самозваного уряду" та чехословацькі салдатні, що той уряд підпирає? Чому всі оті брехні знаходять зичливе прийняття на сторінках італійської преси, себто преси держави, що сама переводила розємний суд, керуючись отим великим етнічним принципом? Чи це має значити, що пристосування того великого принципу було тільки помилкою, яку внаслідок мадярських і — особливо — польських домагань у скорому часі будуть старатися направити?

Не хочемо тому вірити. Але це є те питання, що непокоїть і не дає можливости проводити спокійну роботу й особливо наладжувати оте плідне співробітництво з сусідами, що про нього так гарно пише „Кореєре Діпльоматіко". **В цій справі необхідна, і то в якнайскоршому часі, авторитетна заява обох віденських арбітрів**, що поклалаб кінець усяким спекуляціям та диверсійним маневрам. Населення Карпатської України мусить мати змогу спокійно загоювати завдані рани. Воно мусить мати змогу спокійно працювати й спокійно жити. Звільнившись раз на все від усяких політичних авантурників та запроданців, в роді Бродія та Фенцика, карпатське українське населення має нарешті свій національний уряд, свою маленьку, але гарну — і зрештою зовсім не бідну (інакше за нею так не полювалиб сусіди!) — національну територію, і воно мусить мати право само влаштовувати своє життя, як то розуміє його національна влада, свідома всіх його потреб. Бо вона кість від його кости і кров від його крови. Все населення Карпатської України висловлює своє повне довіря урядові Волошина, і йому треба дати можливість спокійно працювати!

Евген Онацький, Рим.

ДО ІСТОРІЇ ПОЛЬСЬКИХ ДИКУНСТВ

(Зо звідомлень Української Пресової Служби з подій на ЗУЗ).

(Докінчення)

Львів, 5. 11. 1938: З провінції і зо Львова навідуються до здемольованої домівки редакцій ґазет концерну „Українська Преса" багато людей, що хочуть оглянути спустошення, що їх завдали українцям, громадянам польської держави, властники держави, поляки. Багато просто не хотіли тому вірити, щоб це зробила польська юрба і польська поліція. **Деякі заграничні кореспонденти ґазет приглядались до подій та відвідували українську редакцію.** Вони ствердили, що наслідки вмішання поліції як чинника охорони ладу і порядку відчули на собі не нападанці, а нападені; не ті, що нищили все, а ті, що боронились перед знищенням, тобто редакційний персонал.

Події можна було випередити. Влада була про все докладно поінформована і заалярмована нападеними. Часу було багато. Влада цього не хотіла зробити. Навпаки, прихильність поліції підбадьорювала юрбу і вона нищила все з іще більшим завзяттям. Що не знищено цілого дому, а лише чотири кімнати, що їх знищила сама поліція, це завдячується організації оборони власними редакційними силами. Поведінка поліції, а зокрема її лайки на все, що українське, вказують на те, що симпатії поліції були по стороні тих, що робили непорядки, тобто польської юрби, а не тих, що боронились перед знищенням, тобто українців. Поведінка тих поліційних чинників, що переслухували заарештованих українців і притому також лаяли все українство, вказує, що і канцелярійні поліційні чинники симпатизували з вуличною юрбою.

Львів, 6. 11. 1938: Польська юрба знищила будинок „Центросоюзу" у Львові при вулиці Зіморовича. Найперше вибито вікна камінням. Службовці Центросоюзу зорганізували відразу оборону і відперли напасників, не допускаючи до здемолювання цілого будинку.

Польські студенти напали на „Дім Українських Інвалідів" при вулиці св. Софії 25. Повибивали вікна в цілому домі. Здемолювали помешкання інваліда без обох ніг, Фостяка, що не міг ніяк боронитись.

Польська юрба знищила Українську Дитячу Захоронку, де було багато дітей. Діти осталися без притулку.

Юрба напала на крамницю „Маслосоюзу" при вул. Листопаду, кинула бомбу в помешкання, яка наробила багато шкоди.

Польська студентська боївка дістала від урядовця Академії Закордонної Торговлі у Львові ключі до домівки українського студентського товариства тоїж Академії, відчинила домівку та знищила все майно товариства: розбили шафу, викинули книжки з бібліотеки і студентські записки, знищили студентську крамницю, образи на стінах, плякати, таблиці на оголошення, крісла і т. п. Книжки подерли та потоптали на підлозі, а образи попередирали. Потім замкнули домівку та пішли безкарно.

В одній з крамниць Маслосоюзу зранили польські студенти стрілом з револьвера дівчину, що була в крамниці. Її відвезено до лічниці. До крамниці „Маслосоюзу" при вулиці Кохановського кинено бомбу, яка знищила льокаль і спричинила пожар. Студенти змасакрували урядовця торговельної гуртівні, Греська, та урядовця видавництва „Дешева Книжка", Кордубу. Їх відвезло до лічниці ратункове поготівля. Стрілами поранено ще кількох українців. До крови побито кольпортера „Української Преси" при Академічній вулиці.

Велика ґрупа поляків напала на будинок „Просвіти" на Ринку. Виважили міцні двері. Зорганізована оборона відігнала напасників і не допустила до більшого знищення установи. Бій тривав три години. Нападені боронились камінням. Поліція стояла за юрбою, що напала з готовими до стрілу револьверами, і коли оборонці надто міцно напирали на нападаючих, поліція заставляла їх відходити, погрожуючи стрілами.

Був напад на будинок „Центробанку". Нічого не вдіяли, бо оборона була заздалегідь приготована.

Знищено крамницю „Вогні" при вул. Сапіги. В приміщенні поскидувано все, що було, на одну купу, полито нафтою і запалено. Потім замкнено горіючу кімнату і насильно в ній замкнено одну паночку, що є в крамниці службовичкою.

Студентські боївки виконали напад на товариство „Зоря" при Вірменській вулиці ч. 25. Там зранили стрілом ремісника А. Садового. По нападі в будинку зявилась поліція. Не арештувала нікого з напасників, зате виарештувала всіх присутніх у домівці товариства ремісників.

По нападі польської юрби на „Просвіту" ввійшла до будинку поліція і побила в ньому відповідального редактора щоденника „Діло", Костика, сторожа дому Г. Стасева та службовця книгарні Тарановича.

В університеті польські сту-

КУЛЬТУРА ДАВНІХ СЛОВЯН

(Як жили наші предки).

(2)

Хати, землянки чи намети були невеликі, курні, без печей. **Ватра** давала не лише тепло, а теж і світло, на поміч йому приходило сонце, що заглядало в середину крізь діру, якою виходив дим, і двері. Над ватрою були звичайно **рушта** з пруття, на яких сушили або завуджували харчі. По кутах стояла посудина і т. і.

Худоба цілий рік жила зпочатку під голим небом. Також і **тік** був без даху — себто не було ні стайні ні стодоли. Зате прастарим здобутком словянської культури є — поприміщальну хату — також **шпихлір.**

Звичайно в хатах давніх словян — головно весною, літом і осінню — не бувало гамірно, бо всі пересиджували поза хатою. Всеж родинні **обряди** мусіли зимою і літом — бодай частинно — відбуватися в хаті. І так, коли напр. **народився словянинові син,** третьої (або семої) ночі святочно ждали в хаті на появу **невидних гостей-богів,** що визначували немовлятку (наче старинні Парки) долю. Приймали тих **богів, чим хата багата,** щоб приєднати їх для дитини. Потім **відбувалася** вечеря: подавали т... традиційну кашу, а їли її і жінки, споріднені з батьком і матірю немовляти.

Також і підстриження хлопця (коли підріс) відбувалося найчастіше в хаті. Таксамо деякі **весільні** та **похоронні обряди.** Весільний обряд складався з ріжних актів суспільних, маґічних, культових і т. д. Новоженець бував давніше часто — коли не звичайно — **малолітній,** тому в обряді заступав його старший брат або свояк.

Частину весілля відбували в хаті батьків дівчини, потім відбувався весільний похід, себто молоду і її віно відвозили до дому новоженця і на тому обряд кінчився. Підчас весільного походу молода мала лице й голову закриту, а відкривали щойно в хаті свекра та свекрухи стрілою чи якимсь іншим відповідним предметом. Підчас весілля дім і дорога хоронили від звуків **бубнів із песячої** чи іншої **шкіри** і пронизливих голосів **сопілок.** Пили **пиво** й **меди.** Веселилися.

Зовсім інакший, самособою, був **похоронний обряд.** Справляли його дуже дбайливо, не лише тому, щоб небіжчик не мстився, колиб занедбали обовязки, що їх мали супроти нього, а й тому, щоб прихилити собі його, щоб він помагав їм. Тому жалували за покійником, віддавали йому почесті.

Тіло відвозили до могили на санях, хочаб то було й літо. Жінки-голосільниці, наймлені та свояки, йшли за саньми. Як засипали тіло землею (висипали могилу), відбувалися **поминки,** а тоді нераз настрій переходив у веселий, як і на весіллі. Коли після **40-денного** кружляння біля родинних місць душа небіжчика відходила (як загально вірили) на той світ, перейшовши мостом або човном якісь води, що відділяють цей світ від того світу, тоді знову справляли поминки. І ще раз за рік верталися до того обряду.

Почитали передовсім **вогонь,** що горів у хаті, далі **сонце, місяць** і деяких **богів** (Дажбога, Сварога, Перуна, Велеса й ін.) і духів, схожих на людей.

Словяни покланялися своїм богам м. і. у святих гаях під дубами, липами й іншими деревами. **Жерцем** бував звичайно один із народу, вибраний громадою завдяки його чесноті та красномовности. Найважнішим обовязком жерця було відмовляти довгі молитви, в значній частині імпровізовані (себто говорені без попереднього підготовлення), хоч прості, та нераз дуже гарні. При приношенні кривавих жертв (із биків, баранів і т. д.) і безкровних помагали жерцеві інші.

При деяких нагодах на таких молитвах у гаю було повно народу, а в важніших хвилинах усякі розмови затихали зовсім, численні жерці відмовляли ріночасно молитви, що подобали на хор, який мішався хіба із шумом дерев.

Ворожбити знали ріжні ворожби. Простолюддя вірило, що ворожба сповниться. Ворожили з лету птиць, із їх голосів, або з напряму, відки ті голоси доходили. Коли птахи летіли зліва направо та коли птахи відзивалися з правого боку (від того, хто слухав), то це був добрий знак. З інших ворожб головно важну ролю відгравали віщі сни.

Ворожба торкалася не лише **будуччини,** а також **минувшини,** коли минувшина була оповита тайною, яку треба було викрити. Отже коли напр. дитина словянина вмерла наслідком вроків чи чарів, а родина не знала, де шукати виновника, тоді йшла до ворожбита, а він мусів виявити виновника або бодай влекшити віднайти його.

Чарувати вміли передівсім жінки, а численні чарівницькі практики серед нинішніх словянських народів без сумніву збереглися від століть, як і від століть збереглися прастарі назви чарівників, чарівниць і т. д. Вірили в силу чарів так сильно, що траплялися випадки, що вмирали особи, які довідалися від інших або й самі запримітили, що з ними зроблено якусь маґічну практику, щоб відібрати їм життя.

Та завданням чарів було не лише шкодити ближнім. Навпаки, і простолюддя і „спеціялісти" (щось як нинішні знахарі чи знахарки) займалися чарами також і для добра людей. М. і. чарами послуговалися на випадок недуги, бо первісне лічництво у словян (як і в інших народів) було дуже залежне від чарівництва.

Недугу „проганяли" з хорого так, що висисали її, злизували з тіла, випікали хоре місце вогнем або нагризали його зубами і т. д. Коли здогадувалися, що недуга продісталася до середини, тоді давали хорому гіркий напиток, щоб виблювався, або на прочищення, а це деколи справді помагало. Останні практики творять перехід від маґічних (чарівницьких) до раціональних, які від прадавніх часів були попри тамті. Тут треба згадати ріжні **хірурґічні** лікування і ріжні лікувальні засоби. До лікувальних засобів належало ріжне **зілля,** як материнка, полин, мята, копитник і ін.

(Кінець буде).

денти побили українського студента Івана Лисяка, який ішов на виклади до авдиторії. Три студенти напали на нього несподівано на коридорі університету та поранили його кастетами в голову. Раненого перевязали в ректораті та відвезли до лічниці. Голову розбили йому так, що кров поплямила цілий одяг. Між напасниками був студент прав Шольц.

Львів, 6. 11. 1938: Поліція арештувала багато українських студентів, які оберігали українські установи перед нападами польської юрби. Між ними арештовано кількох студентів, що оберігали забудування і катедру Святого Юра у Львові.

Підчас демонстрацій і нападів польська поліція ходила більшими відділами, при повній зброї зо сталевими шоломами, по місті. Вона не хотіла бачити, що виробляють польські студенти й вулична зграя.

В місті появились протиукраїнські летючки - плякати, видані польськими боївками та порозліплювані на всіх місцях. В них між іншим закликають увесь Львів до бойкоту крамниць „Маслосоюзу".

7. 11. 1938: З села Химчина коло Косова подають, що там хтось убив місцевого солтиса Розвадовского, начальника „кулка шляхти заґродовей". Поліція перевела пацифікацію. Била всіх і знищила ввесь дorобок. Перемішували разом збіжжя, муку та підливали нафтою. Спалили кілька домів свідомих українців. Повітовий староста видав загрозу, що колиб у повіті ще щось подібне сталось, тобто, якби загинув хтось з вірних Польщі людей, то буде спалене ціле село, де таке станеться.

Львів, 7. 11. 1938: Українські товариства у Львові вислали делеґацію до львівського воєводи в справі погромів всього українського. Воєвода заявив, що видав розпорядок не допускати до дальших протиукраїнських виступів вуличної юрби і польських студентів. Рівночасно вислано відповідну телеґраму до польського премієра, ґенерала Славой-Складковского, та повідомлено його, як то вільно живуть українці в Польщі.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Г. Г., Елизабет, Па. — Інформації дістанете в демократичнім клюбі Вашої місцевости, або пишіть по них до когось із конґресменів чи сенаторів з Вашого стейту, що є в рядах Демократичної Партії. В. Флориді є деякі наші люди на фармах. Про тих, що в містах, тепер нічого не чути.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

☦

По 6-тижневій тяжкій недузі паралїжу лівої руки і ноги та по операції на голову, померла дня 29-го листопаду 1938 р. в Юніверсіти оф Пенсилвенія Госпитал у Філядельфії. Па.,

РОЗАЛІЯ З ХОМИКІВ ГРИШКО,

подруга Василя Гришка, бувшого містопредсідника У. Н. Союзу в Алентавн, Па.

Покійна Розалія Гришко родилася 22-го січня 1884. р. в селі Святкова Велика, повіт Ясло, на Лемківщині. До Америки приїхала у 1901. році. Зі своїм чоловіком прожила 36 літ. До У. Н. Союзу вступила у травні 1919. р. Полишила в смутку мужа Василя і 6 дорослих дітей: син Юрко, дентист в Нортгемптон; Мирослав і Данило є при батькові; доньки Ольга і Емілія (замужна Кемерер) є доглядачки хорих (норсес), а Олена при батькові.

Похорон відбудеться в пятницю, 2-го грудня, в год. 9. рано з дому жалоби, 161 Тилман ст., в Алентавн, Па. Похоронні богослуження відбудуться в українській православній церкви на Фулертон Авеню, Алентавн, Па. Вічна Її память!

Іван Федорак,
секр. від. 147 У. Н. Союзу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БОСТОН, МАСС.
Протестаційне віче.

З ініціятиви укр. прав. церковної громади, при співучасті тов. Запорозька Січ, О. Д. В. У., сестрицтва, Союзу Українок, Молодечого Клюбу, від. У. Н. Союзу, та всього свідомого українського громадянства відбулося 9 жовтня в церковній салі величаве протестаційне віче. О. Каськів день передтим повідомив всі бостонські часописи короткими дописами про ціль віча. Майже кожний часопис помістив звідомлення про віче.

Українці в Бостоні відчули потребу оборони своїх земель від хижацької ляшні та монгольської червоної Москви. Прийшли українці ріжних переконань та з ріжних околиць: Масачусетс, Ровд Айленду та Ню Гемпшіру. В салі не могли всі поміститись. Прийшли і члени білоруської громади, щоби протестувати проти спільного ворога. Віче відкрив о. В. Каськів і коротко пояснив ціль віча.

На першого бесідника покликав знаного всім гром. Н. Давискибу, котрий у своїй довшій бесіді сягнув до історії нашого народу. Він розказував про ляцькі страхіття ще від початку люблинської унії, потім дійшов до зриву Богдана Хмельницького, котрий вміло покарав ляхів, та ляхи знову прийшли до сили, а Україна тратила силу в боротьбі з Москвою, з татарвою та турками. Українцям, говорив бесідник, не робить ріжниці, котру церкву, чи громаду, гнобить лях. Вони всі для нас однаково дорогі. Ми голосим перед світом про наші терпіння, а також готовмось до останньої кривавої боротьби за волю України. Світ міняється кожної хвилини, то може незадовго прийде зміна на нашій землі. Коли не хочемо впасти в неславу, то приступаймо до праці, жертвуймо на боротьбу, хто скільки може. Покажім ворогам, що „вернуться ще ті Стрільці Січові, задрожить Москва й Варшава".

Чергового бесідницею була панна А. Чопик. Короткий свій реферат по англійськи, як і уривок поеми про горе нашого народу, о. Мусійчука, прочитала. Накликувала молодь до праці з батьками. Третім бесідником був молодий наш адвокат Д. Романів, котрий сам переніс на своїх плечах ярмо червоної Москви. Д. Романів закликав до праці, бо не можна легковажити того горя, що ляхи завели. Нашим обовязком є домагатися правди від тих держав, що віддали наш нещасний нарід у неволю. Присягнім, говорив бесідник, що так довго будемо працювати, поки наша славна Україна не увільниться. Дальше покликаний був до слова О. Бойко; бесідник не жалував терпких слів, якими таврував жорстокість ляхів, навів факти з минувшини, як ляхи поводилися з нашим народом.

До збірки говорив о. В. Каськів. Приявні відгукнулися на поклик о. пароха і зложили коло $80. З того покриється кошти телеграм, що їх вислано до Німеччини, Англії, Франції, Італії і Вашингтону. Решту вишлеться на оборону наших земель.

Накінець забрав слово Н. Давискиба і подякував усім приявним за таке численне прибуття. Віче закінчено відспіванням національного гимну „Ще не вмерла Україна".

Націоналіст.

КЛІВЛЕНД, О.
Нова українська професіональна сила.

Майже кожна українська громада в Злучених Державах відчуває брак українських професіональних сил. Такий брак відчувала також клівлендська громада. Хоч у ній є деякі свої професіоналісти, то вони, з винятком двох, не беруть ніякої участи в народньому житті.

Недавно загостив до Клівленду на сталий побут молодий лікар, д-р Е. І. Михаленко, що відчинив свою лікарську канцелярію на Юніон Евеню. Українці Клівленду радіють таким професіоналістом, що ним являється молодий лікар. Щойно недавно приїхав, а вже живо цікавиться народнім життям і піддержує його та входить у звязок з широким українським загалом. Він родом із східньо-українських земель, звідки виїхав 17-літнім хлопцем. Хоч вихований у чужім середовищі, є щирим українським патріотом у повнім значінні цього слова.

Цією дорогою українці Клівленду витають між собою молодого д-ра Михаленка й бажають йому якнайкращих успіхів. Вірю, що врази потреби українці будуть звертатися по поради до свого лікаря з повним довірям.

Михайло Ярош.

КЛІВЛЕНД, О.
Протестаційне віче.

З ініціятиви ОДВУ, а заходом українських злучених організацій і церков міста Клівленду відбулося велике протестаційне віче в неділю, 30. жовтня 1938, в Українськім Народнім Домі при 14. вулиці. Віче відкрив предсідник У. З. О., адвокат О. Е. Малицький і, привитавши український уряд на Закарпатті, пояснив ціль віча. Він також заявив, що Польща у своїм краю не має порядку, а проте мішається до українського Закарпаття, розуміється тільки для своєї користи. Тому ми всі, зібрані українці, чи то галицькі чи закарпатські, мусимо протестувати проти нових зазіхань мадярів і поляків.

Потім говорили отсі, покликані предсідником О. Е. Малицьким бесідники: о. В. Меренків, парох укр. гр.-кат. церкви св. Петра і Павла в Клівленді, переповів цілу історію українського Закарпаття та гостро критикував Польщу за те, що не досить, що нищить українські православні церкви і знущається над українським народом, котрий вона підступом загарбала, але ще не допускає, щоби бодай частина української землі стала вільною. Він далі заявив, що ми, галицькі і закарпатські українці, є один і той самий нарід. Ми повинні всі разом працювати для відбудування соборної української держави і разом тепер протестувати проти польських та мадярських бажань прилучити Карпатську Україну до Мадярщини.

Адвокат Іван Т. Білінський англійською мовою переповів коротко теперішній стан українського Закарпаття й українців взагалі, і змови Польщі й Мадярщини в цілі загарбання мадярами українського Закарпаття, і взивав усіх українців до спільної праці в цілі підтримання старань українців на Закарпатті щодо самостійности.

Теодор Грицей, бувший головний предсідник Українського Народного Союзу, покликуючись на слова Тараса Шевченка „в своїй хаті своя правда", просив усіх присутніх, щоб тоді, коли треба будувати свою українську державу, покинули партійні і релігійні непорозуміння та спільно домагалися від моґучих держав самостійности української держави. Бо як буде один провід, то буде більша сила моральна і матеріяльна. Тоді держави світу будуть з нами більше числитися. Дотепер буває таке, що кожного дня приходять ріжні партії до представників великих держав і чого іншого домагаються. А з того виходить таке, що ті держави не знають уже, кому вірити і хто говорить правду. Далі бесідник заявив, що треба протестувати і покищо старатись утримати бодай частину українських земель, це є українське Закарпаття. А згодом там зорґанізуватися, постаратися досить потрібного матеріялу і відповідних провідників з одною думкою і прогнати ворогів з усіх українських земель та створити соборну українську державу від Сяну, Прута і Карпат аж по високі гори Кавказу.

М. Ганчин, бувший секретар Руської Народної Ради, орґанізації імігрантів із Закарпаття, перешовши коротко історію Закарпаття, заявив, що ми є один український нарід. Хоч досі Закарпаття носило назву „Закарпатська Русь", то наші брати, галицькі українці, працюють з нами, щоб здобути самостійність для Закарпаття. То і нам пора вже перестати називатися ріжними іменами та ворогувати один на других. Бесідник навів слова Шевченка „схаменіться, будьте люди", і заявив, що до світової війни всі ми думали, що Росія забере Галичину і Закарпаття; але коли так не сталось, то всі ми як один нарід український повинні спільно працювати для відбудови соборної української держави. Закінчив свою промову словами Шевченка: „Вставайте, кайдани порвіте!"

Адвокат С. Т. Бринський, діяч серед закарпатських іміґрантів, теж заявив, що ми один український нарід і повинні злучитися до спільної праці без огляду на наші попередні чи теперішні партійні, або релігійні переконання.

Всі бесідники присутні, яких було звиш тисячу осіб, нагороджували гучними оплесками.

Відповідні резолюції до держав Америки, Англії, Франції, Німеччини й Італії, а також привіт і признання за працю українському урядові Закарпаття, відчитав предсідник, О. Е. Малицький. По короткій дискусії і по поясненнях їх принято одноголосно.

Збірка принесла $87.62. По відтягненні видатків лишилось $55, котрі призначено на поміч Карпатській Україні.

Жертвували по $1: М. Голубець, Т. Бобечко, Й. Хміль, Д. Шмаґала, В. Кедю, Т. Сандеґа, М. Чорній, А. Банась, П. Павліна, В. Цвірчак, І. Кавалець, Гр. Кукіз, С. Палівода (ст.), І. Попович, Ю. Гірняк, І. Тарнавський, В. Козир, Ф. Терлецький, П. Модний, М. Колодій, А. Пелех, О. Купчик, А. Іваночко, Н. Третяк, І. Капраль, Г. Лозинський, І. Ґніт, В. Кокоць, В. Шустак, Н. Страп, Ф. Ольховий; по 50 ц.: В. Жук, пані Павліна, А. Попіль, В. Піндур, Я. Пацула, М. Турчик, М. Сентій, пані Полівчак, М. Когут, В. Войціцький, М. Дідун, П. Полівчак, П. Яєчник, А. Мельник; І. Вулан, В. Лещик, пані Когут, С. Бобечко, Н. Декан, П. Михаліна, А. Голубець, І. Бзіль, Р. Клипчак, С. Іванчук, М. Куць, Н. Задерецький, М. Петришин, С. Козик, Й. Запоточний, П. Коваль.

Іван Сподар, Марія Лев,
секретарі віча.

ЛІКВІДАЦІЯ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТИЧНОЇ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ ЗА КОРДОНОМ

Наша редакція одержала такий комунікат конференції УСДРП за кордоном зв підписом: О. Козловського, І. Мазепи, П. Феденка:

Незабаром минає 20 років від того часу, коли в Києві, тодішній столиці самостійної Української Народної Республіки, в січні 1919 року, відбувся останній зїзд УСДРП, одної з найстарших українських політичних орґанізацій. Доля судила, що центральний комітет партії, вибраний на тому зїзді, після окупації України російським большевицьким військом, мусів залишити рідний край і перебувати за кордоном.

За той час центральний комітет УСДРП, а потім Закордонна Делеґація, що його заступала, за допомогою інших членів партії, що опинилися на еміґрації, виконали відповідальну політичну роботу, зокремаж провадили працю інформаційного характеру в політичнім світі взагалі й зокрема між соціялістичними партіями ріжних країн для вияснення правди про українські визвольні змагання та про дійсне положення на українських землях. Це завдання в и к о н у в а л и представники УСДРП, беручи також участь у зїздах і конференціях Соціялістичного Інтернаціоналу.

Провідні орґани УСДРП на еміґрації ввесь час піддержували постійний звязок із своїми однодумцями у Великій Україні. На жаль, большевицький терор, особливо впродовж останніх років, зруйнував орґанізоване політичне життя у Великій Україні й надмірно утруднив будьякі зносини з нею.

Конференція УСДРП за кордоном з 5-го листопаду 1938 року, обговоривши внутрішне положення в Україні та міжнародню ситуацію, ще раз стверджує, що нормальне політичне життя у Вел. Україні може відновитися лише тоді, коли український народ визволиться від чужого панування й утворить свою вільну незалежну державу.

Конференція УСДРП висловлює своє глибоке переконання, що без масових політичних організацій боротьба українського народу за свободу й незалежність не може бути успішною, а тому з огляду на великі зміни, що настали за цю двацятилітню добу у внутрішніх відносинах у Великій Україні, ставить своєю метою утворення такої політичної орґанізації, яка моглаб охопити якнайширші маси українського трудящого люду — робітників, селян, інтеліґенції.

Щоби почати вже тепер підготову праці для здійснення цього великого завдання, конференція УСДРП ухвалила розвязати орґанізації УСДРП за кордоном, бо вважає, що треба наперед усунути ідеольоґічні та орґанізаційні перешкоди для майбутнього обєднання людей праці в могутнім русі до національної незалежности під прапором свободи й соціяльної справедливости.

Разом з цим конференція розвязує Закордонну Делеґацію УСДРП і відкликає своє представництво із Соціялістичного Інтернаціоналу, доручаючи справу технічної ліквідації орґанізацій УСДРП за кордоном членам ЦК партії, вибраним на останнім зїзді та перебуваючим за кордоном.

Конференція кличе всіх членів розвязаних орґанізацій УСДРП до дальшої невпинної праці у згоді між собою й у контакті з усіми українськими конструктивними силами для добра українського народу.

З МУЗИКИ

Концерт М. Голинського.

Концерт артиста співака Михайла Голинського, що відбувся в суботу, 26. листопаду, в Ню Йорку, зробив на слухачів величезне враження і приніс нашому землякові заслужену славу.

Голос п. Голинського могутній, широкий, милий і рівний. Раз блестить він неймовірно великою силою, то стає ніжно-шовковим. Звук голосу дуже шляхотний і в своїй величі ввесь час вдержаний. Такого голосу слухається з повним задоволенням. І за таким голосом тужиться. А ґураґанні оплески по кожній пісні ясно засвідчують це твердження і говорять про те, що п. Голинський є любимцем слухачів.

У Голинського є ще прекрасний дар кришталької вимови: кожне слово в пісні виразне, кожна думка заокруглена і глибоко відчута. Прямо попадає до серця слухача і захоплює його. Інтонація у всій ширині голосу все чиста.

Програма концерту дійсно гарна, займаюча і під кожним оглядом цікава. Вперше почули ми композиції В. Балтаровича: „Зелені гори" і „Довбушеву пісню" (ця остання в супроводі флейти) і Нестора Нижанковського „Прийди, прийди" та „Засумуй, трембіто". Ці пісні настроєві, поважні, дуже вдячні для голосу і надзвичайно ефектовні. Характеризує їх також суто український кольорит і високо мистецький вислів. Вже по цих композиціях пізнати їх авторів як передових композиторів із ґрупи консервативних творців, які не летять у сторону моди (все змінливої) і не підхліблюють смакові маси плитко сентиментальними фаєрверками, а дають зрілі твори глибокої культури і знання. М. Голинський віддав пісні Н. Нижанковського і В. Балтаровича з повним захопленням. Яка велика наша втіха чути такі рідні, гарні і могутні наші твори!

Програма дала нам змогу почути у найкращій та стилевій інтерпретації ще й такі пісні: М. Лисенка „За думою дума роєм вилітає", арію Андрія з опери Тарас Бульба і як наддаток „Гетьмани", С. Людкевича „Ой, вербо", Остапа Нижанковського „Минули літа молодії" (з чельом), М. Гайворонського: „Ой, нагнувся дуб високий" і „Ой, козаче мій"; одну народню словацьку пісню і Д. Січинського „Із сліз моїх". Крім цього любдені Голинським оперові арії з „Аїди" й „Андреа Шеніе".

М. Голинський захопив слухачів і немов прикував до крісел: сиділи і розходитися не хотіли. Всі наші пісні дихали чаром, силою і красою нашої Батьківщини і всіми цими піснями п. Голинський немов пригортав нас до самого серця України.

Голинський це першорядний співак. Дав він нам високомистецьку програму. А слухачі? Їх повинно було бути якнайбільше! Такі концерти як цей, це рідкість не тільки в нас, а й у світі.

Не чув я Голинського 15 літ і дуже був цікавий, як співає він тепер і як „вийдуть" у нього мої пісні. Пісню „Ой, нагнувся дуб високий" скомпонував я 1913 року, себто 25 літ тому, і Голинський перший співав цю пісню в супроводі студентського хору в Коломиї. А вчора на концерті, слухаючи тієї пісні, в мене дух заперся, а душа, здавалося мені, на плечі сіла... Співав Голинський обі мої пісні дуже щиро й прекрасно. Кращої інтерпретації я собі не бажаю, як також більшого задоволення.

Багато більше можна би писати про спів М. Голинського, та і найкраще дібрані слова не можуть вповні передати того враження, яке дає слухачеві чарівний спів нашого найпередовішого артиста-співака — Михайла Голинського.

Михайло Гайворонський.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Річний мітінґ Тов. Мир, від. 368., відбудеться в неділю, 4. грудня, в годині 1., в гали при Блекстон ул. Проситься всіх членів прийти на цей мітінґ, бо буде вибраний новий уряд на 1939. рік.

ДОБРЕ ПОЧАВ БИЗНЕС.

Бобі Колп, 10-літній хлопчина з Пуенте, Каліфорнія, пішов у бизнес: позичив $49 і купив собі „Майка", бика герефордської раси 580 фунтів ваги. Працюючи вдома, хлопчина вигодував його так, що він важить нині 910 фунтів. Боб привів бика на виставу худоби в Лос Анджелесі й спав увесь час коло бика.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРНЕҐІ, ПА. Річний мітінґ Тов. Січ, від. 136., відбудеться в неділю, 4. грудня, точно в годині 1. пополудні, в гали парохіяльній, 220 Джен ул. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ, бо буде справоздання за цілий рік, вибір уряду на наступний рік. Котрий член не буде на цім мітінґу буде підлягати карі. Проситься членів вписати свої діти до У. Н. Союзу, а дістануть нагороду від Союзу. — Йосиф Сус, предс.; Василь Копко, секр.; Іван Копко, кас.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Річні збори Бр. св. Юрія, від. 379., відбудуться в неділю, 4. грудня, зараз по Сл. Божій, в церковній гали св. О. Николая, Оклей і Райс ул. Обовязком кожного члена є прибути на ті збори конечно, бо є важні справи до полагодження, та вибір нових урядників на наступний рік. Рівнож проситься членів, щоб старалися привести на мітінґ нових кандидатів на членів У. Н. Союзу. Також проситься довгуючих членів прийти та вирівняти свої залеглости. — Петро Сачавський, пр.; Михайло Семків, кас.; Андрій Боднарчук, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Річний мітінґ Бр. св. Василія, від. 168., відбудеться в неділю, 4. грудня 1938, в годині 2. пополудні, в гали У. Н. Дому, 760 State St. На порядку дня буде справоздання відділових урядників за 1938. рік, звіт контр. Комісії та інші важні справи і наради, як дальше повести відділову роботу на наступний рік. Також буде вибір урядників на 1939. рік. Проситься всіх прибути на час. Взиваеться довгуючих членів, щоби по зможности заплатили вкладки і неаражувалися на суспензу. Просимо хто з членів має знайомих, а ще не є членами У. Н. Союзу, то приведіть на мітінґ; ми їх радо впишемо до У. Н. Союзу. — Григорій Дячишин предс.; Григорій Бабин кас.; Пилип Маник, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Товариство ім. Івана Франка, відбуде свої збори в неділю, 4. грудня, в 1. годині пополудні, в церковній гали, Вест Скул Ст. Обовязком кожного члена прийти на збори й сплатити свої довги. Буде вибір уряду і інші важні справи. — П. Канфовяк, предс.; Й. Галонщка, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 3. грудня, в годині 7. ввечір у St. Boniface Hall, 345 Main St. Просимо всіх прибути. — Петро Криловський, предс.; Іван Бурнос, секр.; Сергій Вінярський, кас.; Стефан Сасавський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Річні збори Українського Запомогового Товариства Дністер, відділ 361., відбудуться в суботу, 3. грудня 1938. року, під числом 217-19 Е. 6-то вул., в Ню Йорку. Кожний член обовязково має явитись на цих зборах і вирівняти свої належитости, щоби на наступних зборах було можна дати звіт з цілого року. Спеціяльно довгуючі члени, що вирівняють своїх належитостей, будуть наражені на суспензу. — Д. Костишин.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Річні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181., відбудуться в неділю, 4. грудня, в годині 1. пополудні, в У. Н. Домі на Компилай Гил. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Рівнож буде вибір нового уряду на 1938. рік. Довгуючі члени мають заплатити свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Не приявний член буде караний. — С. Шевчук, предс.; П. Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.

У Перт Амбой, Н. Дж., помер дня 22. листопаду член Тов. Зап. Січи, від. 155. У. Н. Союзу,

ОСИП ҐОЛЯВІНСЬКИЙ.

У. Н. Союз і Братство втратили довголітнього члена й щирого українського патріота. До У. Н. Союзу вступив 1912. року. Родився він в селі Дрогоїв, повіт Перемишль, Галичина.

Похорон відбувся в суботу, 26. листопаду 1938.

Нехай прибрана земля буде Йому пером!

Андрій Яричевський, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

АРНОЛД, ПА.

$100 на Карпатську Україну.

Відомий український громадянин і бизнесмен Іван Федан переслав до „Обєднання" $100 з такою допискою: „Посилаю на допомогу Карпатській Україні $100. Наші рідні в краю заслугують у теперішніх обставинах на загальне попертя".

НЮАРК, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Дня 15 жовтня ц. р. відбулася в Семка і Марії Грицишин забава з нагоди 25-літнього ювилею їх вінчання. На тій забаві Петро Слободюк виголосив пару слів до приявних гостей і згадав про Рідну Школу в старім краю, головно в місті Радехові, та попросив про збірку на ту ціль. Збіркою занялися Михайлина Слободюк і Катерина Співак. Жертвували: С. Грицишин $2; Й. Ковалик $1.50; по $1: С. Клапій, П. Слободюк, П. Кіний, І. Дебайло, А. Куль, М. Ляшок, Марія Луців, Ксеня Мороз, Анна Прокопович, М. Венцак, І. Чорний, В. Співак; по 50 ц.: Параскевія Бокер, П. Ковалик, С. Сіцілюк, С. Васулько, П. Енджейовський, М. Лиховид, Павліковський, Пилипишин; по 25 ц.: Т. Ґураль, Я. Дудинський, Павліковський, Г. Брик, Т. Сквінська, І. Раткевич, Катерина Кацапир, Марія Френц, П. Ґураль, Анастасія Ковальчук; решта дрібними. Разом $27.25. Гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

ВУСТЕР, МАС.

На народні цілі.

Гром. Йосиф Зазуляк переслав від себе через Обєднання $10 на такі народні цілі: $5 на визвольну боротьбу і $5 на політичних вязнів. Цю жертву він висилає в память Листопадових Днів.

ОБОРН, Н. Й.

З забави на народні цілі.

Дня 15 жовтня ц. р. родина, приятелі і знайомі громадян Розалії й Еміліяна Саваринів зійшлися до салі т-ва „Запорозька Січ", щоб звеличати 30-літний ювилей їх щасливого подружого життя. Згадані громадяни є відомі місцеві українські патріоти та працівники. Вони ніколи не забувають про народні справи і піддержують їх ділом і грішми. Також виховали на такі діяльні одиниці своїх дітей, які все беруть участь у ріжних виставах, концертах та інших українських імпрезах.

Тостмайстром забави вибрано п. І. Коковського, який покликував ріжні особи, що зчерги складали свої бажання ювилятам. На кінець не забуто і про Рідний Край і тостмайстер закликав зібраних зложити збірку. Збірка принесла $11.70, які розділено: $5 на Закарпаття і $6.70 на визвольну боротьбу. Зложили по $1: Розалія й Еміліян Саварин, о. С. Побуцький, І. Коковський; по 50 ц.: М. Яхвак, А. Двораківський, С. Зиновяк, В. Лучка, Т. Олійник, Г. Мулик, А. Шварик, Г. Наганяк, Матковський; решта дрібними. Гроші вислано через Обєднання.

А. Двораківський.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На інвалідів і Рідну Школу.

З нагоди Великодніх Свят, Провідної неділі і Зелених Свят членкці Українського Червоного Хреста Гетьманців Державників, що гуртуються біля укр. гр.-кат. церкви св. Юра, при 7 вул. в Ню Йорку, влаштовували перед церквою збірки. Разом вони зібрали $285.81, з чого вже вислано $100 на „Просвіту", а тепер пересилається через Обєднання $185.-81, з призначенням $92.91 на Рідну Школу і $92.90 на інвалідів.

Марія Ригель.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На політичних вязнів.

На забаві з нагоди 50-літних уродин Івана Маґаса, яка відбулася 29 жовтня ц. р., приявні зложили жертву на політичних вязнів. Жертвували по $1: І. Маґас, Н. Дорник, Р. Смук, П. Терлецький; по 50 ц.: Ю. Такарчук, о. К. Кирстюк, Н. Батюк, К. Баґрій; дрібними $1.50. Разом $7.50, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

Микола Батюк.

НЮ БРИТЕН, КОНН.

Звіт з дня Української Жінки.

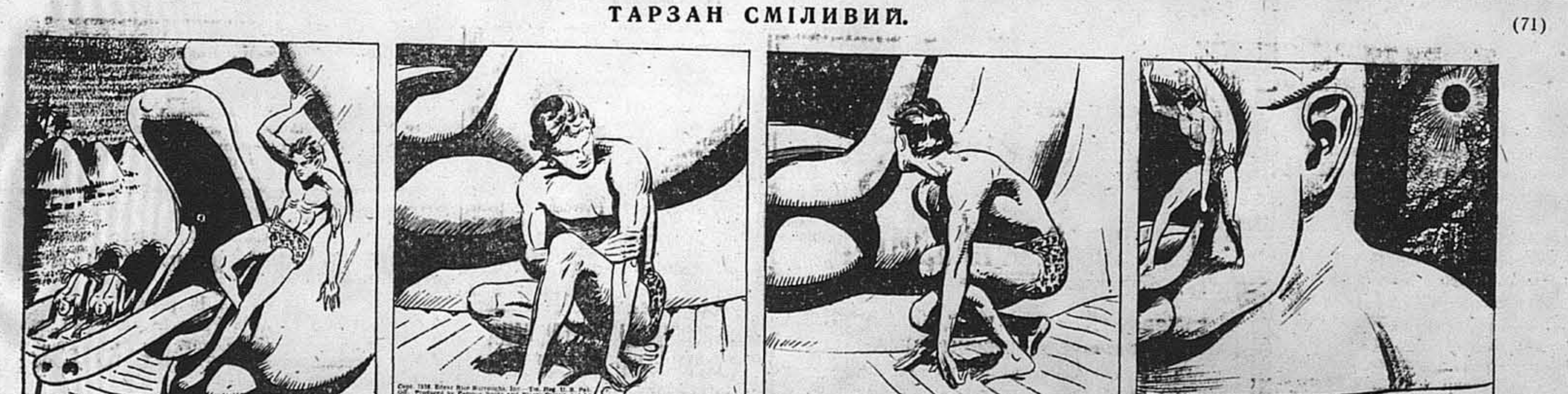
День Української Жінки, що відбувся 7 серпня ц. р. в Шіцен Парку, підніс на дусі місцеве українське жіноцтво, а також приніс гарний матеріяльний зиск. Загальний прихід був $938.79. Загальний розхід $530.88. Лишилося чистого приходу $407.91. Місцеві жінки давали ріжні дарунки на користь того Дня. Пані Апанович і пані Данилюк, з Гартфорд, Конн., подарували ляльку; пані Стисло — вишиваний рушник; пані Козира з Ню Бритен, Конн., — вишивану торбинку; пані Смик з Ґластонбері, Конн., — вишивану серветку; пані Маланчук з Валенфорд, Конн., — 12 штук вишиваних подушечок на голки; пані Герман з Гартфорд, Конн., — „лятричний сайлок" (?). Підчас програми переведено збірку на визвольну боротьбу і на захист для українських скитальців. Збірка принесла $115.15, з чого на захист призначено $10. Жертвували отсі відділи й особи: від. У. Ч. Х. 1. з Ню Йорку $10 на захист; на визвольну боротьбу зложили по $5: від. 3 УЧХ з Гартфорд, Конн., від. 4 УЧХ з Ню Гейвен, Конн., Сестрицтво Пр. Діви Марії з Бриджпорт, Конн., Сестрицтво Любов з Брістол, Конн., пані А. Ґрановська з Мінеаполіс, Мінн., пані А. Бундзяк з Ню Гейвен, Конн.; Громада з Ґластонбері $6; по $2: М. Чагарин, П. Солома; по $1: О. Пелько, Д. Савяк, А. Бих, Л. Яструб, Л. Яструб, І. Гарбачук, А. Батамин, М. Гок, В. Гилися, А. Ватер, о. А. Бек, А. Чернявська, Т. Красімський, С. Березіцька, А. Брухал, Ю. Стасюк, А. Бурбела, А. Куць, М. Хавлюк, П. Совка, С. Кінчук, П. Предзімістий, С. Скоробогатий, С. Кундис, П. Данилів, П. Салецька, С. Саґан, Н. Данилів, К. Ярошевич, П. Тута, М. Шуран, А. Кулевець, Е. Табака, П. Садзік, О. Патуляк, М. Шуран, А. Мерещак, К. Шінґера, В. Мирон, М. Домарицький, А. Вавро, А. Короташ, А. Тманрі, Анна Середа, М. Банат; по 50 ц.: М. Сенузік, Ю. Пигаль, М. Ґузік, П. Дутко, М. Півцюх, С. Півцюх, С. Півцюх, І. Чомленський, Й. Медвідь, М. Яросевич, С. Сазічуп, О. Герчаковська, М. Королишин, П. Локоть, М. Чіжман, І. Солак, А. Волґа, П. Курко, К. Шуран, Ю. Папинок, Й. Скоробогач, А. Стефанів; по 25 ц.: А. Котик, С. Кричківський, П. Чапля, П. Горбоза, П. Марущак, В. Когиня; дрібними $7.20.

Ольга Козира.

ХТО ПОПИРАЄ БИЗНЕСИ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", ТОЙ ПОПИРАЄ „СВОБОДУ".

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(71)

На щастя для Тарзана, ніхто його не запримітив, коли він зсувався по черепі великого ідола вниз. Довкруги було досить темно, а крім того всі дикуни мали опущені вниз голови. Вони були на вколішках. Якби були його побачили, то булиб кинулися на нього, не звертаючи уваги на його „божество". Бо „божественна сила" не потребує підступу.

Колиж якийсь демон хоче осягнути щось підступом, то він дає тим доказ своєї дійсної слабости. Сівши коло голови ідола, Тарзан почав оглядати свою руку, в якій почув гострий біль. Скоро він побачив, що, падаючи, він скрутив свою руку. Він тепер не міг нею рухати. А тут треба було йому обох рук, щоб урятувати вязнів.

Але треба було спішити. Тарзан станув на обі ноги. Одна його рука висіла без сили при боці. Тепер хто зна, чи він сам себе врятує, не говорячи вже по білих вязнів. Сонце поволі почало визирати із затьміння. Треба було поспішати. Не знаючи що робити, Тарзан почав вдряпуватися на обличчя ідола. Зранена рука дуже спинювала роботу.

Та він напружував тепер усі сили й усю зручність, яку він набув впродовж свого довгого життя в нетрах. Вислід був сумнівний. Але Тарзан не нарікав на те нове нещастя, хоч воно могло потягнути за собою смерть його і двох білих людей. Він усе памятав, що деколи щастя йому дописує і шле добрі речі, яких він не сподівався. Тому деколи треба приймати і зло.